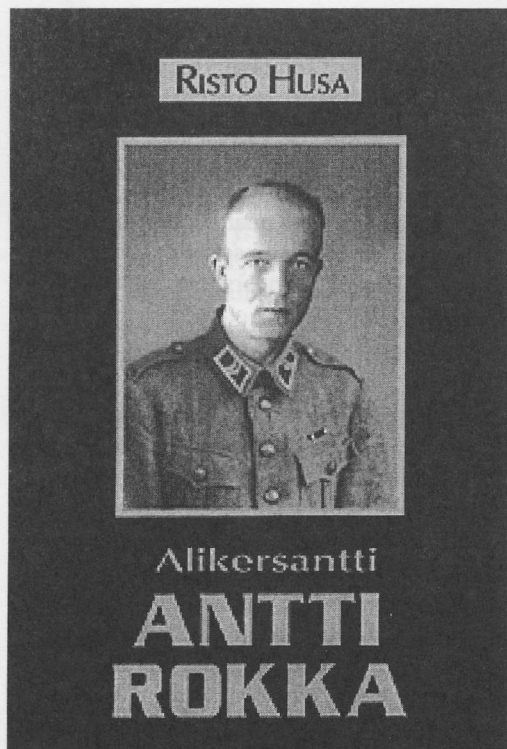

Risto Husa

Alikersantti Antti Rokan dramaattinen elämäntie

Haastattellessani marraskuussa 1987 Hedemorrassa 77-vuotiaasta Heimopataljoona 3:n sotilasta Antti Rokkaa sain muistoksi rosureunaisten asiakirjan, joka on saamassa pysyvän sijansa Suomen sotahistoriassa ja kulttuurihistoriassa:

Heinäkuun 4. päivänä 1944. Puolustusvoiman ylipäällikkö on sotilaallisista ansioistamme myöntänyt Teille korpraali Antti Rokka, 2 lk vapaudenmitalin. Ylipäällikön antama omistuskirja toimitetaan heti nimenne tultua julkaistuksi Päämajan kunniamerkkihuettelossa lähimmälle omaisellenne Iida Rokalle os. Valkeakoski, Metsäkangas. Kenr.maj. A. E. Martola 2 D:n komentaja.

Vapaaehtoisista sotavangeista koottu, suoraan Päämajan alainen HeimoP. 3 oli tietynlainen kummajainen sotajoukoissamme. Kannaksen suurhyökkäyksen viivytystaisteluissa heimosoturit kokivat etulinjassa Kannaksen tulimyrskyn everstiluutnantti Adolf Ehrnroothin kuulussa Tyrjän rykmentissä. Korpraali Rokka johti ryhmäänsä vapaudenmitalin arvoisesti - mm. sieppaamalla upseerivangin - Rajajoelta Siiranmäen, Ahijärven ja Punnuksen kautta Äyräpään, jossa mitalimies samalla ylennettiin alikersantiksi. Rajussa vastaiskussa hän 5.7. haavoittui Äyräpäänharjulla, mutta ehti sotasairaalaan takaisin Vuosalmen rauhoittuneisiin oloihin.

Risto Husa on tehnyt tutkimuksen Antti Rokan elämänvaiheista. Kansikuvassa tuore alikersantti hääkuvassaan aselevon kynnyksellä.

Heimosotilaat Lapin sotaan ja sotavangeiksi

Itärajan sotatoimien päätyttyä heimosotilaat siirrettiin mahdollisimman kauas länteen. Oulun Toppilasta heidät siirrettiin laivalla lokakuun puolivälissä Tornion Röyttään ja edelleen Tornionjokilaaksoon Ylitorniolle, jossa sotatoimet olivat kuitenkin päättyneet. Tällöin valvontakomission kenraali S. Togarev määräsi heimosotilaat palautettaviksi sotavankeina Neuvostoliittoon.

Seurasi nopea paluumarssi Tornioon ja sieltä laivamatka Raahen Lapaluotoon. Soturit jäivät nyt odottamaan kotiuttamista ja heille luvattuja Suomen kansalaisoikeuksia. Virolaisista ja inkeriläisistä koottu toinen heimopataljoona Er.P. 6 oli kotiutettu 10. lokakuuta.

Suomalaisia sotilasmarsseja laulaen uudet asut saaneet heimosoturit siirtyivät 3. marraskuuta Raahen asemalle. Yhtäkkiä vieraat konepistoolimiehet piirittivät junan. Heimosotilaat tajusivat petoksen, eläimellinen karjunta täytti ratapihan. 625 soturia saatiin viimein ahdetuksi junaan, vartijat asettuivat kolmeen omaan vauunuunsa. Soturit roikottivat jalkojaan ovien ulkopuolella, ovia ei haluttukaan sulkea. Perille Naarajärvelle saapui vain 190 sotavankia.

Kuusi vuotta poliisin jahtaamana

Sotavanki Antti Rokka poistui toiseen sotilaskuljetusjunaan Ylivieskassa. Antti ei voinut edes aavistaa, että hänen pakomatkinsa ja selviytymistaistelunsa Suomessa kestäisi yli 6 vuotta yli-innokkaan Valpon ja myöhemmin Supon jahtaamana. Lähinnä maataloustöitä tehden Antti Rokka perheineen oleskeli monilla paikkakunnilla. Merkittävimmät näistä olivat Kuorevesi, Teisko ja Hyvinkää.

Kuorevedellä hänet merkittiin Valkjärven kirkonkirjoihin Antti Rantavuoren nimellä. Teiskossa Antille järjestettiin äärimmäisen salainen ensitapaaminen Väinö Linnan kanssa

rantasaunassa siinä vaiheessa, kun kirjailija kypsytteli Tuntematon sotilas -teostaan.

Yli neljä vuotta Antti Rantavuori toimi muonamiehenä Paarlahden rannalla sijaitsevalla Yli-Vattulan tilalla. Teiskon vuosina Antti ja Ida Rantavuoren perhe kasvoi nelilapsiseksi. Hän sai myös uuden sotilaspassin. Hyvinkäällä vihdoin Rantavuoren perheelle avautui mahdollisuus matkata Tornionjokilaaksoon ja edelleen rajaväylän yli Ruotsin puolelle 16. helmikuuta 1951.

Heimosoturi Antti Rokka.

Esikuvana Väinö Linnalle

Tuntemattomista rakastetuimman sotilaan toiminnallisena esikuvana on alusta alkaen pidetty Sakkolan poikaa Viljam Pylkästä. Viime vuoden lopulla ilmestyneessä elämäkertatutkimuksessa *Alikersantti Antti Rokka* olen kuitenkin aivan uutena näkökohtana voinut osoittaa, että heimosoturi Antti Rokka luovutti – tosin tietämättään – kirjailijan käyttöön nimensä ja sotilasarvonsa lisäksi huomattavia palasia omasta henkilökuvastaan. Pienikokoinen, kräppämäisen ketterä ja vuolassanainen heimosoturi vastaa hämmästyttävän pitkälle kirjailijan luomaa Rokka-ikonia.

Antti Rokan elämäntie täynnä dramatiikkaa

Suomalaiset isovanhemmat omaava Antti Rokka syntyi 1910 Skuoritsan pitäjän Uusipurskovassa lähellä Hatsinaa. Hänet autettiin teräväpäisenä nuorukaisena opintielle. Hän valmistui opettajaksi Petroskoin pedagogisesta teknikumista toukokuussa 1930, toimi opettajana pienkouluilla ja seminaarinsa mallikoulussa, pystyi välttämään Stalinin puhdistukset hakeutumalla leningradilaisen suuren kumitehtaan työhönottajaksi ja kutsuttiin talvisodan ajaksi Kuusisen kansanarmeijaan Terijoelle. Valistusjoukkojen tuli toisessa aallossa marssia Suomeen luomaan hyvät suhteet valloitetuihin suomalaisiin.

Upseerikoulutukseen komennettuna hän osallistui kärkijoukoissa Viron miehitykseen kesäkuussa 1940. Puna-armeijan pommikoneet, hyökkäysvaunut ja tykit olivat valmiusasemissa, mutta miehitys tapahtui pehmein menetelmin: rajapuomi nostettiin ylös ja torviorkesterin perässä joukot marssivat kohti Narvaa. "Tere tule punakaartit, tere tule vapauttajat", huusivat innoissaan Narvan torille komennetut vankiloista vapautetut poliittiset vangit.

Rakveren varuskunnan päivystävänä upseerina hän joutui toteamaan komendantin määräämän Viron vapaussankareitten patsaan räjäyttä-

misen juhannusyönä 1940. Aliluutnantiksi ylenettynä hänet päästettiin siviiliin marraskuussa 1940, tosin vain 8 kuukaudeksi.

Jatkosodan alkaessa hänet määrättiin inkeriläisistä koostuvan työpoukkueen johtajaksi. Päästyään ensimmäisen kerran etulinjaan Antti Rokka yhdessä inkeriläissotilaitensa kanssa antautui suomalaisille Summassa 29. elokuuta 1941. Ennen vangiksi joutumista Rokka halusi salata upseerinarvonsa. Upseeritunnukset siirrettiin kaatuneelle venäläissotilaille, kauluslaatat ja poletit hangattiin hiekalla. Vielä huhtikuussa 1944 laaditussa armeijan henkilötietokortissa hän todisti allekirjoituksellaan jääneensä sotavangiksi Summassa puna-armeijan alikersanttina.

Summasta alkoi Antti Rokan todellinen sankari- ja selviytymistarina. Täydellisen suomenkielen taidon omaava Rokka toimi vankileirien tulkkina joulukuuhun 1942, jolloin hän ensimmäisten joukossa ilmoittautui juuri perustettuun heimopataljoonaan. Liittyneille luvattiin Suomen kansalaisuus, Rokan ja hänen perheensä tärkein tavoite. Kannaksen suurhyökkäyksessä korpraali Rokka ryhmänsä isällisenä johtajana joutui käymään etulinjassa veriset vetäytymis- taistelut.

Antti ja Ida Rokka oli vihitty Inkerissä talvisodan kynnyksellä. Jatkosodan aikana Ida Rokka esikoispoikansa kanssa siirtyi inkeriläiskuljetuksissa Suomeen ja täällä Säterin työntekijäksi Valkeakoskelle. Antti ja Ida vihittiin kristilliseen avioliittoon Toijalassa 3.9.1944, päivää ennen aselepoa. Tällöin otettiin myös virallinen hääkuva Idasta ja tuoreesta alikersantista Antti Rokasta. Jo seuraavana päivänä alkoi harmaa arki, kun aseleposopimus saattoi heimopataljoonan sotilaat uhanalaiseen asemaan ja marraskuussa sotavangeiksi.

Vapaassa Ruotsissa Antti ja Ida saattoivat elää vapaina kansalaisina. Antti palveli hedemoralaisen terästehtaan työläisenä eläkevuosiin saakka. Väinö Linna kävi Ruotsissa tapaamassa Anttia, eri rykmenttien aseveljet jopa juhlivat yhdessä. Antti Rokka kuoli joulukuussa 1989 ja Ida vuosikymmen myöhemmin joulukuussa 1999.

Heimosoturien karneat kohtalot itärajan takana ovat tulleet vähitellen tunnetuiksi. Puna-armeijan vangiksi jääneenä upseerina ja sotavankileirien tulkkina Rokka olisi kuulusteluissa ja oikeudessa saanut "erikoiskohtelun", kenties teloitettu heti rajan ylityksen jälkeen.

Risto Husa haastatteli Antti ja Ida Rokkaa Hedemorassa marraskuussa 1987.

